

UOT 81.41; 801.7

<https://doi.org/10.59849/2218-4783.2024.1.202>

CƏMİLƏ MƏHƏRRƏMOVA

BABƏK RAYONUN BƏZİ OYKONİMLƏRİNİN ETİMOLOJİ TƏHLİLİ

Məqalədə Babək rayonuna daxil olan antroponim və etnonim səciyyəli oykonimlərdən və bu oykonimlərin yaranma yollarından bəhs olunur. Antroponim səciyyəli oykonimlərin yaranmasında şəxs adları, həmçinin təxəllüs, soyad və s. kimi sözlər, etnonim səciyyəli oykonimlərin yaranmasında isə qədim türk tayfa, nəsil, xalq, tirə, qəbilə adları əsas rol oynayır.

Babək rayonuna daxil olan oykonimlərdən bir neçəsi (Zeynəddin kəndi, Şıxmahmud kəndi, Hacıvar kəndi, Kalbaoruc Dizə kəndi, Məmmədrza Dizə kəndi, Nəcəfəli dizə kəndi, Kərimbəyli kəndi, Xətai kəndi, Sultanabad kəndi, Xal-xal kəndi, Vayxır kəndi və s.) etimoloji tədqiqata cəlb edilmişdir. Tədqiqat zamanı yeni elmi nəticələr əldə edilmişdir.

Açar sözlər: Babək rayonu, etnonim, oykonim, antroponim, tayfa, nəsil, tirə, təxəllüs, soyad, rütbə, titul.

Giriş. Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində mövcud olan bütün oykonimlərin dil mənsubiyyətini, leksik-semantik və qrammatik xüsusiyyətlərini açıqlamaq, onları tarixi-linqvistik planda tədqiq etmək imkan xaricindədir. Çünki Naxçıvan oykonimləri leksik, semantik və qrammatik xüsusiyyətlərinin zənginliyinə, müxtəlif xalq, nəsil, qəbilə, tayfa, tirə, şəxs, quş, heyvan, bitki, və s. adları ilə bağlı yarandığına, mənə və qrammatik formalarına görə biri-birindən seçilir. Ona görə də ərazidə etnooykonim, hidrooykonim, zooykonim, fitooykonim, kosmooykonim, antrooykonim kimi zəngin oykonimlər sistemi yaranmışdır. Antroponim səciyyəli oykonimlərin yaranmasında əsasən şəxs adları, etnonim səciyyəli oykonimlərin yaranmasında isə əsasən qədim türk tayfa, xalq, qəbilə, nəsil, tirə adları üstünlük təşkil edir. Antroponim səciyyəli oykonimlər Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisi, həmçinin Babək rayonu ərazisində çoxluq təşkil edir və bir neçə yolla yaranır:

1. Şəxs adı, familya və ya təxəllüs bildirən sözlərdən ibarət olur ki, buna Babək rayonu oykonimlərindən *Sultanabad*, *Zeynəddin*, *Şıxmahmud* kimi kəndləri nümunə göstərmək olar.

2. Bir sıra şəxs adına abad və var topoformantının artırılması yolu ilə yaranır ki, buna Babək rayonu oykonimlərindən *Hacıvar* kimi kəndləri nümunə göstərmək olar.

3. Şəxs adına dizə, oba və kənd topoformantının artırılması yolu ilə yaranır ki, buna Babək rayonu oykonimlərindən *Kalbaoruc Dizə*, *Məmmədrza Dizə*, *Nəcəfəli dizə* kimi kəndləri nümunə göstərmək olar.

4. Şəxs, nəsil, tayfa, tirə, rütbə, titul bildirən sözlərə etnik anlayış bildirən -li⁴ şəkilçisinin artırılması yolu ilə də yaranır ki, buna Babək rayonu oykonimlərindən *Kərimbəyli*, *Xəlilli* kimi kəndləri nümunə göstərmək olar.

5. Bir qisim antroponim səciyyəli oykonimlər isə memuar-xatirə xarakteri daşıyır ki, buna Babək rayonu oykonimlərindən *Xətai* kəndini nümunə göstərmək olar.

Babək rayonu ərazisi qədim zamanlardan müxtəlif xalqların, tayfaların, qəbilə və nəsilin yaşayış məskəni olduğu üçün bu xüsusiyyətlər bölgənin oykonimlərinə də öz təsirini göstərmişdir. Bu oykonimlər dilimizdə mövcud olan söz qrupları əsasında yaranmış, mənə əsasına görə müxtəlif yollarla formalaşmışdır. Oykonimlərin bir çox hissəsi uzaq tarixi keçmişimizlə bağlı olan, bir qismi isə son dövrlərə aid olan dil faktlarıdır. Kəndlərə ad verərkən

obyektlərin müəyyən əlamət və xüsusiyyətləri nəzərə alınmış, hər hansı, tayfa, tayfa birləşmələri, tirə, qəbilə və sülalə adları əsasında formalaşmışdır. Babək rayonu ərazisində də xeyli sayda tayfa adları ilə bağlı oykonim mövcuddur. Bunlardan Vayxır, Xal-xal, Şəkərabad və s. kimilərini nümunə göstərmək olar.

Sultanabad. 1933-cü ilə qədərki mənbələrdə bu ada rast gəlinmir. Həmin il kənd Aşağı Leninabad, yuxarı Leninabad, Kültəpə, Yarımca kəndləri ilə birlikdə Nərimanabad sovetliyinə daxil olmuşdur [2, s. 95]. Kəndin adı sovet hakimiyyətinin ilk illərində Naxçıvanda rəhbər vəzifədə çalışmış Həmid Sultanovun adı ilə bağlı yaranmışdır. Müvəqqəti xarakter daşıyan bu ad 1936-cı ildə Sovetabad, 1990-cı ildən etibarən isə Xətai adı ilə əvəz olunmuşdur. Məntəqə adı titullu xarakterli şəxs adından yarandığı üçün antroponim səciyyəli adlar sırasına daxildir.

Zeynəddin kəndi. Babək rayonunda kənd adıdır. 1727-1728-ci ilə aid mənbələrdə bu məntəqə adına rast gəlinir [10, s. 138; 5, s. 25]. Zeynəddin antroponim mənşəli addır. Kəndin əsası həmin şəxs tərəfindən qoyulmuşdur ki, buraya bu ad verilmişdir. Bir çox tədqiqatçılar da bu kənd adının burada yaşayan hər hansı sufinin adı ilə adlandırıldığını söyləmişlər. Fikrimizcə, məntəqə adı şəxs adı ilə yarandığı üçün belə adlandırılmışdır.

Şıxmahmud kəndi. Babək rayonunda kənd adıdır. İrəvan əyalətinin icmal dəftərində və Naxçıvan sancağının müfəssəl dəftərində Şeyx Mahmud kimi qeyd edilmişdir [10, s. 104; 5, s. 25]. Lakin zaman keçdikcə məntəqə adı canlı danışiq dilində Şıxmahmud şəklini almışdır. Bəzi tədqiqatçılar bu adın Şahmahmud şəklində olduğu iddiasını da irəli sürmüşlər. Məntəqə adı iki komponentdən ibarətdir. Birinci komponent olan “şıx” sözü “şeyx” sözünün fonetik səsdəyişməsi, Mahmud isə şəxs adıdır. Fikrimizcə, adın birinci komponenti rütbə bildirən sözdən, ikinci komponenti isə şəxs adı bildirən sözdən ibarət olduğu üçün məntəqə adı antroponim səciyyəli oykonim hesab olunur və Şeyx Mahmud kəndi mənasındadır.

Şəkərabad. Hazırda Babək rayonunda kənddir. K.N.Smironov ehtimal edir ki, kənd burada ilk məskunlaşan adamın adı ilə adlandırılmışdır. Müəllif digər tərəfdən kənd adını burada yetişən qarpızların çox şirin olması ilə əlaqələndirir [12, s. 53]. Tədqiqatçılar Şəkərabad oykonimini “Şəkər adlı şəxsin saldıdığı kənd” kimi izah edirlər [1, s. 211]. Biz bu kənd adı-oykonimin qədim sak türkləri ilə bağlı olduğunu və Sak+ər+ bad sözlərindən formalaşmaqla “Sak ərlərinin yurdu” mənasında etnooykonim olduğunu düşünürük.

Hacıvar kəndi. Babək rayonunda qədim kənd adıdır. 1727-ci il tarixli “Naxçıvan sancağının müfəssəl dəftəri”ndə Naxçıvan sancağının Naxçıvan nahiyəsində [5, s. 24] Hacıbala, Hacıvar variantlarında qeyd olunmuşdur. Sonrakı mənbələrdə isə Hacıvar və Yuxarı Hacıvar variantlarında işlədilmişdir. 1936-cı ildə Hacıvar adı Azadkənd adı ilə əvəz olunmuş [8] və sonradan Hacıvar şəklində bərpa olunmuşdur. K.N.Smironovun fikrincə, Hacıvar adı kəngərliyə məxsus tayfa adıdır. T.Əhmədovun yazdığına görə isə *var* qədim İran dillərində düzəltmə formaları ilə “*şəhər; qala; divar; yeraltı ev; qazma*” mənalarında, etimoloji cəhətdən “hasarlaşma, çəpərləmə, möhkəmlətmə, istehkam, heyvanlar üçün divarla hörülmüş tövlə, divar, hasarlanmış kənd və s.” deməkdir. Bu söz vaxtilə Azərbaycan dilində “kəç yeri, hər hansı bir icmanın yurdu alçıq yeri”, geniş mənada isə “yaylaq icmalarına məxsus yurd, məskən, otlaq” mənaları daşımışdır [2, s. 59]. Ümumiyyətlə, “*var*” sözü “*abad*” topoformantına yaxınmənalı söz olub, daha çox “kənd, kəç yeri, yurd, məskən” mənalarını bildirir. Hacıabad məntəqə adı iki (hacı və abad) komponentlərindən ibarətdir. Birinci tərkib hissə şəxs adı *Hacı*, ikinci tərkib hissə isə *var* yəni yuxarıda verildiyi kimi *kənd, kəç yeri, yurd* məskən deməkdir və bütövlükdə

“hacıya məxsus yer, yurd, məskən” kimi izah olunur. Birinci tərkib hissəsi şəxs adı olduğu üçün məntəqə adı antroponomik səciyyəli oykonimlər sırasına daxildir.

Dizə sözü İran dillərinə məxsus olan sözdür. Bu söz Azərbaycan onomastikasında işlənən ən qədim vahidlərdən biridir. Bu ad İran mənşəli olsa da, onu azərbaycanlılar işlədərək müxtəlif kənd adlarında yaşatmışlar. T.Əhmədov bu sözlə bağlı bir çox fikirləri araşdırıb və V.V.Radlovun fikirlərinə əsaslanaraq belə nəticəyə gəlir ki, “*dizə*” sözü bir çox türk dillərində, o cümlədən Azərbaycan dilində “*kənd*” mənasını bildirir [4, s. 50-51].

Q.Qeybullayev də bu sözün qala”, “*kənd*” anlamında işləndiyini yazır və çox haqlı olaraq qeyd edir ki, “*bəzi kənd adlarının fars dilində olması heç də burada farsların yaşamasını təsdiq etməyə əsas vermir. Sadəcə olaraq, bu söz qədimdə fars dilindən dilimizə keçmişdir*” [6, s. 13].

Məmmədrza Dizə kəndi. Babək rayonuna məxsus bu kənd adı XVIII əsrin sonu və ya XIX əsrin əvvəllərində Məmmədrza adlı şəxs tərəfindən qoyulmuş və həmin vaxtdan 1950-ci illərə qədər Məmmədrza Dizə adını daşımışdır. Kəndə 1950-ci illərdən sonra Sovet hakimiyyəti illərində Yeniyol adı verilmişdir. 2003-cü ildən etibarən isə məntəqə adı yenidən Məmmədrza Dizə kəndi şəklində bərpa olunmuşdur.

Nəcəfəli dizə. Babək rayonunda kənd adıdır. Bu ada XIX əsrin sonu və XX əsrin əvvəlinə aid arxiv materiallarında da rast gəlinir [9]. Məntəqə adı 1936-cı ildə repressiyaya uğramış və Budenabad adı ilə əvəz olunmuşdur [11]. Lakin əhali arasında bu məntəqə adı çox işlənmədiyi üçün özünü doğrulda bilməmiş və yenidən Nəcəfəli dizə kimi adlandırılmağa başlamışdır. Hazırda bu məntəqə adı Nəcəfəli Dizə kimi tanınır. Nəcəfəli Dizə oykonimi antropomik səciyyəli adlar sırasına daxildir. Məntəqə adı iki “*Nəcəfəli və Dizə*” komponentlərindən ibarətdir. Adın birinci komponenti mürəkkəb quruluşlu sadə addır. İkinci komponenti olan Dizə isə, bir çox türk dillərində, o cümlədən Azərbaycan dilində də “*kənd*” mənasını ifadə edir. Bütövlükdə ad quruluşuna görə mürəkkəb addır.

Kalbaoruc Dizə. Babək rayonunda kənd adıdır. Bu ada XIX əsrə aid mənbələrdə Oruc Dizəsi adı ilə rast gəlinir və kəndin iki hissədən ibarət olduğu yazılır [7, s. 136]. XX əsrin əvvəllərinə aid mənbələrdə isə kəndin adı Kərbəlayı Orucdizə kimi qeydə alınmışdır. 1936-cı ildə isə məntəqə adı Qızıl Şərq adı ilə əvəzlənmişdir [8]. Lakin Qızıl Şərq adı xalq dilində və rəsmi sənədlərdə tezliklə aradan çıxmış və kəndin Oruc Dizə adı özünə qaytarılmışdır. 2003-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, ulu öndərimiz Heydər Əliyev “Naxçıvan Muxtar Respublikası, şəhər və rayonlarının inzibati ərazi bölgüsündə qismən dəyişikliklər edilməsi haqqında” qanununa əsasən kəndin düzgün yazılış forması bərpa olunmuş və Kalbaoruc Dizə kənd adı rəsmiləşdirilmişdir.

Sübhanverdi Dizə. Babək rayonunda keçmiş kənd adıdır. 1727-1728-ci illərə aid mənbələrdə Sübhanverdi dizəsi və Sübhanverdi dizəsi məzrəsi adları ilə qeyd olunur [5, s. 138; 15, s. 25].

Gərməçataq kəndi. 1590 il tarixli “İrəvan əyalətinin icmal dəftəri”ndə və 1727- ci il tarixli “Naxçıvan sancağının müfəssəl dəftəri”ndə bu məntəqə adı Kərəmçataq və Kərəm çatağı şəklində Mülki-Arslan nahiyəsində qeydə alınmışdır [5, s. 166; 10, s. 28]. XIX əsrdən sonrakı dövrlərə qədər bu ad Kərməçataq, Kərim çatax, Gərməçataq variantlarında işlənmişdir. Oykonim iki leksik vahiddən (Gərmə və çataq) ibarətdir. İkinci komponent olan “Çataq” sözü “iki dağın birləşdiyi yer” mənasını ifadə edir [3, s. 64]. *Gərmə* isə “Kərimə”, “Kərəmə” sözlərinin fonetik dəyişikliyə uğramış formasıdır. Bütövlükdə “*iki dağın birləşdiyi yerdə Kərəmə*”

(*Kərimə*) məxsus yer” mənasını daşıyır. Antroponim səciyyəli adlar sırasına daxildir. Məntəqə adı hazırda Gərməçataq şəklində işlənir.

Kərimbəyli. Babək rayonunda kənd adıdır. Bu kəndin ilkin adı Dizə olmuşdur. Qonşu kəndlərə keçən yol bu kənddən keçdiyi üçün buraya xalq arasında Yol keçən Dizə kimi də tanınmışdır. A.Bağırovun tədqiqatlarına əsasən, bu ərazi – Dizə kəndi XVIII əsrin axırı XIX əsrin əvvəllərində Kərim bəy və Qulu bəy adlı iki qardaşa məxsus olmuşdur. Onlar öz aralarında kəndi iki hissəyə ayıraraq orada əkinçilik və maldarlıqla məşğul olmuşlar. Ona görə də kəndin bir hissəsi Kərimbəy dizəsi, digər hissəsi isə Qulubəy Dizəsi adlanmışdır. XIX əsrdə kəndin hər iki adı qeydə alınmışdır. Arxiv sənədləri də sübut edir ki, 1925-ci ildə Tunbul rayonuna daxil olan Qulubəy dizə kəndi Aşağı Leninabad, Kərimbəyli dizə kəndi isə Yuxarı Leninabad adları ilə adlandırılmışdır. 1936-cı illərdə bu kənd adları Naxçıvan MİK-in I çağırış IX sessiyasında yenidən təsdiqlənir. Sonralar isə bu kəndləri birləşdirib bir ad – Leninabad adı verirlər və 1989 cu ilə qədər bu adı daşıyır. Həmin ildən əhalinin tələbi ilə kəndin Kərimbəyli adı bərpa olunur və ad dövlət tərəfindən rəsmiləşdirilir [2, s. 150]. Məntəqə adı üç (*kərim+bəy+li*) komponentlərindən ibarətdir. Birinci komponent olan *Kərim* burada quruluşca sadə şəxs adı, ikinci komponenti olan *bəy* titul mənasında, üçüncü komponenti olan *-li* isə yer münasibəti, keyfiyyət, sahiblik, soy ad, əlamət və s. mənalarını düzəldən qrammatik vahiddir. Məntəqə adı Kərimə məxsus, Kərimə aid kimi mənalarda izah olunur və bu ad şəxs adı ilə bağlı olduğu üçün antroponim səciyyəli oykonim hesab olunur.

Xəlilli. Babək rayonunda kənd adıdır. 1590-cı ilə aid İrəvan əyalətinin icmal dəftərində Xəlilli adı ilə qeydə alınmışdır [5, s. 164]. M.Vəliyev bu oykonimin mənşəyini araşdıran zaman bu adın eyni adlı türk tayfa adı ilə əlaqələndirərək yazır ki, XIII yüzilliyin ortalarında İranda hakimiyyət Hülaki monqollarına keçən vaxt onlar Azərbaycana iki min türk ailəsi gətirmişdilər. Bu türklər Kai adlanan və Qərbi Türküstanda yerləşən xüsusi türk qoluna (ağ hunlara) məxsusdur ki, onların da əsas tayfalarından biri Xəlilli tayfasıdır. Xəlilli tayfası Şamaxı, Quba, Göyçay, Ağdam, Cavad, Naxçıvan qəzalarında bəzi oykonimlərdə bu adı yaşadır [13, s. 45-47].

Xal-xal. Hazırda Babək rayonunda kənd adıdır. V.Qriqoryev kəndin digər adının Aşağı Məzrə olduğunu qeyd edir [7, s. 138]. XX əsr rus tədqiqatçılarından K.Smironov kənd adını Xalxalı şəklində qeyd edir [14, s. 15] və burada kəngərlilərin yaşadığını yazır. Tədqiqatçı Naxçıvan arxivindən əldə edilmiş dəftərə əsasən 28 kəngərli nəslinin adını çəkir və burada kəngərlilərə aid xalxalı nəslinin olduğunu da göstərir [14, s. 15]. Fikrimizcə, toponim kəngərli nəsil adlarından olan xalxallılarla bağlı yaranmışdır. Kənd adı sonradan Xalxal şəklində işlənmişdir.

Vayxır. Hazırda Babək rayonuna aid kənd adıdır. XX əsrin əvvəllərində Naxçıvan və Şərur-Dərələyəz qəzalarında Vayxır kəndləri mövcud olmuşdur. V.Qriqoryev Vayxır kəndini dağılmış kəndlər sırasında qeyd edir [7, s. 138]. 1727, 1728-ci il mənbələrində Şərur nahiyəsindəki Abbas qışlağı kəndinin digər adının Vayxır olduğu göstərilir [2, s. 239]. Eyni dövrdə Karbi nahiyəsində başqa adı Aşağı Parçı olan Vayxır kəndi də mövcud olmuşdur [2, s. 234]. 2007-ci il yaşayış-məntəqə adları arasında Şərur rayonunda da eyniadlı kənd qeydə alınsa da, Naxçıvan MR hazırkı inzibati-siyasi xəritəsində yalnız Babək rayonunda Vayxır kəndi göstərilmişdir. V.Qriqoryev kənd ərazisində kəngərlilərin *xalxalı* nəslinin yaşadığını qeyd edir [7, s. 32]. K.N.Smironov kənd adını bu şəkildə izah edir: “Vay – fontan və Xur – içmək. Burada kükürlü bulaq var ki, onun suyu içməlidir” [14, s. 51]. A.Bağırov yazır ki, yer adı kəngərlilərə

məxsus tirə adı ilə bağlıdır. O, fikrini bununla əsaslandırır ki, Vayxır adlı bütün kəndlərdə mineral bulaq mövcud deyildir [2, s. 200]. Fikrimizcə, A.Bağirovun qənaəti daha düzgündür. Rus tədqiqatçısı V.Qriqoryev də Vayxır kəndində kəngərli nəsillərinin yaşadığını qeyd etmişdir. F.Rzayev də kənd adının etnooykonim olduğunu, “bay oqur” – “oğuz bəyi” mənası bildirdiyini qeyd edir [11, s. 147].

Xətai. Babək rayonunda kənd adıdır. Bu kənd keçmiş sovet hökumətinin ilk illərində yaranmışdır. A.Bağirovun tədqiqatlarından məlum olur ki, kənd əvvəllər Hacıvar adlı məhəllə olmuş, 1933-cü ildə Sultanabad, daha sonra isə Sovetabad adlandırılmışdır. 1990-cı ildə isə məntəqənin adı Babək rayon icra hakimiyyətinin müvafiq qərarı ilə böyük dövlət xadimi, sərkərdə və şair Şah İsmayıl Xətəinin şərəfinə Xətai adlandırılmışdır [2, s. 94-95]. Eyni adlı məntəqə Şərur rayonunda da mövcuddur. Məntəqə adı şəxs adının köməyi ilə yarandığı üçün antroponim səciyyəli adlar sırasına daxildir.

Nəticə. Naxçıvan ərazisinin Babək bölgəsinə aid etnonim və antroponim səciyyəli oykonimləri müəyyənləşdirmək üçün müraciət etdiyimiz arxiv materialları və qədim mənbələr bu ərazidə yaşamış tayfaların, qəbilələrin bütövlükdə Azərbaycan türkləri olduğunu, eləcə də onların dil vahidləri hesabına yarandığını sübut edir. Bu vahidlərin bir çoxu bizim qədim dövrlərlə səsləşir ki, bu da dilimizin əski dövrlərinin tədqiqi istiqamətində xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Tədqiqatdan belə elmi nəticəyə gəlirik ki, Babək rayonunda mövcud olan digər məntəqə adları kimi antroponim və etnonim səciyyəli oykonimləri də milli mənşəli adlardır və bu ərazilərin tarixini, qədimliyini, milliliyini özündə əks etdirir.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan toponimlərinin ensiklopedik lüğəti: 2 cildə. II c., Bakı: Şər-qərb, 2007, 303 s.
2. Bağirov A. Naxçıvan oykonimləri. Bakı: Nurlan, 2008, 333 s.
3. Budaqov B., Qeybullayev Q. Naxçıvan diyarının yer yaddaşı. Bakı: Nafta-press, 2004, 120 s.
4. Əhmədov T.M. El-obamızın adları. Bakı: Gənclik, 1984.
5. İrəvan əyalətinin icmal dəftəri. Bakı: Elm, 1996, 184 s.
6. Qeybullayev Q.Ə. Naxçıvanın bəzi oykonimləri haqqında // Elm və həyat, 1977, № 6, s. 12-14.
7. Григорьев В.В. Статистическое описание Нахичеванской провинции. Санкт-Петербург, 1833, 263 с
8. Naxçıvan MR Mərkəzi Dövlət Arxivi: F. 40, siy. 1, is № 348.
9. Naxçıvan MR Mərkəzi Dövlət Arxivi: F. 24, siy. 1, iş. № 4344.
10. Naxçıvan sancağının müfəssəl dəftəri. Bakı: Sabah, 1997, 336 s.
11. Rzayev F. Qədim Şərur oykonimlərinin mənşəyi. I c., Bakı: Kitab aləmi, 2006, 227 s.
12. Rzayev F. Naxçıvan əhalisinin etnogenezi tarixindən. I c., Bakı: ADPU, 2013, 528 s.
13. Rzayev F. Naxçıvan əhalisinin etnogenezi tarixindən. II c., Bakı: ADPU, 2017, 589 s.
14. Смирнов Н.К. Материалы по истории и этнографии Нахичеванского края (Тифлис, 1934). Баку: Озан, 1999, 156 с.
15. Vəliyev (Baharlı) M. Azərbaycan. Bakı: Azərbaycan, 1993, 208 s.

AMEA Naxçıvan Bölməsi

E-mail: CemileNihatMeherremova@gmail

Jamila Maharramova

ETYMOLOGICAL ANALYSIS OF SOME OIKONYMS OF THE BABEK DISTRICT

The article deals with anthroponymic and ethnonymic oikonyms included in Babek region and the ways of their formation. Personal names, as well as pseudonyms, surnames and other words in the formation of anthroponymic oikonyms, and the names of ancient Turkic tribes, descendants, peoples, tribes play a key role in the formation of ethnonymic oikonyms. Some of the oikonyms included in the Babak District (Zeynaddin village, Shikhmahmud village, Hajivar village, Kalbaoruc Diza village, Mammadrza Diza village, Najafali Diza village, Karimbayli village, Khatai village, Sultanabad village, Khal-Khal village, Vaykhir village, etc.) are involved in the etymological research. In the course of the study, new scientific results were obtained.

Keywords: *Babek district, ethnonym, oikonym, anthroponym, tribe, generation, division, pseudonym, surname, rank, title.*

Джамиля Магеррамова

ЭТИМОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ НЕКОТОРЫХ ОЙКОНИМОВ БАБЕКСКОГО РАЙОНА

В статье рассматриваются ойконимы антропонимического и этнонимического происхождения, входящие в состав Бабекского района, и способы их образования. В образовании ойконимов с антропонимической характеристикой основную роль играют личные имена, псевдонимы, фамилии и др., а в образовании этнонимических ойконимов основную роль играют древнетюркские племенные, родовые, народные, тирские, племенные названия. Некоторые из ойконимов, входящих в состав Бабекского района (села Зейнаддин, Шыхмахмуд, Гадживар, Калбаорудж Диза, Мамедрза Диза, Наджафали Диза, Керимбейли, Хатаи, Султанабад, Хал-хал, Вайхыр и др.) были этимологически вовлечены в исследование. В ходе исследований были получены новые научные результаты.

Ключевые слова: *Бабекский район, этноним, ойконим, антропоним, племя, род, тир, псевдоним, фамилия, звание, титул.*

(AMEA-nın müxbir üzvü Əbülfəz Quliyev tərəfindən təqdim edilmişdir)

Daxiloma tarixi: İlk variant 15.02.2023

Son varian 28.03.2023